

María Cruz
Carpintero

Drogues i família: llegint junts Jordi Sierra i Fabra. Selecció de lectures per a la prevenció del consum de drogues amb famílies

Resum

En aquest treball es proposen uns recursos de lectura per treballar des de l'educació social la prevenció del consum de drogues amb famílies. S'ha realitzat una guia de selecció de lectures de l'autor Jordi Sierra i Fabra, amb l'objectiu de proporcionar als adolescents i als seus pares un material de suport, que sigui motivador per a ambdós i que pugui generar l'anàlisi i la discussió sobre els comportaments i les conseqüències del consum de drogues. Les lectures són la base per fomentar el treball conjunt i buscar la trobada entre pares i fills. La proposta de treball està orientada pels objectius proposats en el Pla d'Acció contra les Drogues, 2013-2016, de conscienciació social sobre els riscos associats al consum de drogues i l'augment de les capacitats i habilitats personals, com a factor de protecció davant del consum.

Paraules clau: Adolescents, Família, Drogues, Lectura

Drogas y familia: leyendo juntos a Jordi Sierra i Fabra. Selección de lecturas para la prevención del consumo de drogas con familias

En este trabajo se proponen unos recursos de lectura para trabajar desde la educación social la prevención del consumo de drogas con familias. Se ha realizado una guía de selección de lecturas del autor Jordi Sierra i Fabra, con el objetivo de proporcionar a los adolescentes y a sus padres un material de apoyo, que sea motivador para ambos y que pueda generar el análisis y la discusión sobre los comportamientos y las consecuencias del consumo de drogas. Las lecturas son la base para fomentar el trabajo conjunto y buscar el encuentro entre padres e hijos. La propuesta de trabajo está orientada por los objetivos propuestos en el Plan de Acción contra las Drogas, 2013-2016, de concienciación social sobre los riesgos asociados al consumo de drogas y el aumento de las capacidades y habilidades personales, como factor de protección frente al consumo.

Palabras clave: Adolescentes, Familia, Drogas, Lectura.

Drugs and Family: Reading Jordi Sierra i Fabra together. Selected texts for the prevention of drug use with families

This paper proposes a set of reading resources for working from Social Education with families on the prevention of drug use. A guide list of texts by Jordi Sierra i Fabra has been prepared in order to provide adolescents and their parents with motivating support material that should help generate analysis and discussion of behaviours and consequences of drug use. The readings provide the basis for fostering joint work and positive contact between parents and children. The work proposal accords with the objectives outlined in the Action Plan on Drugs, 2013-2016, for social awareness of the risks associated with drug use and of enhancing personal skills and capabilities as a protective factor against consumption.

Keywords: Adolescents, Family, Drugs, Reading

Com citar aquest article:

Carpintero Carpintero, María Cruz (2015). "Drogues i família: llegint junts Jordi Sierra i Fabra. Selecció de lectures per a la prevenció del consum de drogues amb famílies". *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 59, p. 54-69

▲ Introducció

El consum de drogues en l'adolescència s'ha convertit en un dels problemes més importants als quals s'enfronta la societat; tant per la magnitud del fenomen, com per les conseqüències personals i socials que se'n deriven (Informe Nacional sobre Drogues, 2012). El 2 de febrer es va aprovar l'Estratègia Nacional sobre Drogues 2009-2016, amb l'objectiu d'actualitzar el Pla Nacional, orientant, impulsant i coordinant les diferents actuacions en temes de drogues i de drogodependències que es desenvoluparan a Espanya durant aquest període.

Negar el consum de drogues a la societat actual és negar una realitat, com indica l'Observatori Espanyol sobre Drogues (2009), en el qual es mostra que les noves generacions comencen amb menor edat a tenir contacte amb aquestes substàncies. Segons Taber (2002) es pot explicar pels processos d'acceptació social, per definir el seu rol d'independència personal o per un baix coneixement dels efectes que aquestes substàncies produeixen en la salut. Sens dubte, les drogues s'han convertit en un problema social, que afecta els adolescents consumidors i empitjora la seva salut física i psíquica, a més de danyar les relacions familiars (García Blancas, 2002).

Becoña (2007) proposa que la millor solució és la prevenció de l'inici del consum per poder evitar els problemes que se'n deriven, informant sobre el consum i sobre els riscos posteriors. D'altra banda, també és important treballar entre els consumidors la idea d'un consum controlat. Cal que la prevenció es realitzi durant l'adolescència, ja que és una etapa d'experimentació i, en alguns casos, la resolució de conflictes es realitza a través del consum de drogues (Martínez i Salvador, 2001). És d'especial importància atorgar recursos als adolescents perquè optin per una vida apartada de les drogues. Tots aquests motius porten a justificar un programa de prevenció en el qual emprarem la lectura per treballar conjuntament amb pares i fills des de l'educació social.

Petrus (1997) ja va definir l'educació social com una professió que té com a funció intervenir per modificar situacions socials a través d'estratègies educatives. Torres (2011, 206) proposa que "educar és preparar nenes, nens i adolescents perquè arribin a ser persones autònomes, capaces de prendre decisions i d'elaborar judicis raonats i raonables, tant sobre la seva conducta com sobre la de les altres persones; de dialogar i cooperar en la resolució de problemes i en propostes de solució encaminades a construir una societat més justa". El consum de drogues, la drogodependència, es converteix en un àmbit d'intervenció de l'àmbit de l'educació social en què els factors socioeducatius esdevenen fonamentals, tant per a la prevenció com per al tractament i la posterior inserció laboral.

Un programa de prevenció en el qual emprarem la lectura per treballar conjuntament amb pares i fills des de l'educació social

Els adolescents davant de les drogues

L'adolescència és una etapa determinada per transformacions i desenvolupaments, en què els adolescents experimenten canvis físics, socials, personals, emocionals i cognitius (Acevedo, 2012). Fent referència als canvis socials, els adolescents, com indiquen Orcasita i Uribe (2010), comencen a relacionar-se més amb els seus semblants i a separar-se de la seva família, cosa que els pot portar a acollir models de comportament de risc, com el consum de drogues.

L'Informe Mundial sobre les Drogues (2013) indica que un alt percentatge d'adolescents consumeixen drogues. L'alcohol i el tabac són les substàncies que més es consumeixen. Entre les drogues il·legals, el cànnabis és la substància amb major prevalença de consum alguna vegada a la vida (27,4%), seguida de la cocaïna (8,8%), amb nivells que, si considerem el consum en els darrers 12 mesos, se situen al 9,6% i 2,2% respectivament. L'evolució més destacable pel que fa als anys anteriors es dona en els tranquil·litzants, atès que supera per primera vegada la prevalença de consum de cànnabis, i els tranquil·litzants són ja la tercera substància psicoactiva més consumida, després de l'alcohol (76,6%) i el tabac (40,2%).

Pel que fa a la mitjana d'edat de l'inici del consum de drogues legals, el tabac i les begudes alcohòliques se situen entre els 16 i els 17 anys. Pel que fa a les substàncies il·legals, la substància que es comença a consumir més aviat continua sent el cànnabis, situant-se l'edat d'inici en 18,7 anys. La major variació en l'edat d'inici de consum pel que fa a l'any 2009 apareix en l'heroïna, ja que passa de 22,9 anys a 20,7 anys el 2011. En aquest sentit, i des d'una perspectiva global, l'edat d'inici en el consum de les diferents drogues se situa entre els 16 i els 21 anys. Igualment, els adolescents creuen que el tabac és més perillós per a la salut que el cànnabis, a més de pensar que l'alcohol per a ells és la substància amb menor risc.

L'educació social davant del consum de drogues

Una droga és tota una substància terapèutica o no que, introduïda en l'organisme per qualsevol de les vies conegudes (inhalació, ingestió, intramuscular, endovenosa, etc.), és capaç d'actuar sobre el sistema nerviós central de la persona, fins a provocar-li una alteració física o intel·lectual, l'experimentació de noves sensacions o la modificació del seu estat físic. Aquesta modificació condicionada pels efectes immediats (psicoactius) o persistents (crònics) predisposa a una reiteració continuada de l'ús de les substàncies (Torres-Acosta, 2011). Per tant, està dotada de poder a l'hora de transformar els pensaments, les emocions, les impressions, les conductes,

etc., de les persones que les ingereixen; a més de canviar el comportament i les percepcions.

Segons Míguez *et al.* (2012), el consum de drogues és un procés en el qual s'observen tres etapes: l'ús, l'abús i la dependència.

- Pel que fa a l'ús, es refereix a qualsevol consum que no produeix conseqüències nocives en l'individu.
- L'abús es defineix com un patró mal adaptat de consum que persisteix almenys un mes i inclou consum continu malgrat les conseqüències nocives i el consum en situacions de risc.
- Pel que fa a la dependència, s'hi afegeix a més intoxicacions freqüents, desenvolupament de tolerància, presència de la síndrome de supressió i interferència amb altres activitats. La dependència pot ser física o psíquica.

La majoria dels estudis busquen identificar els factors de risc i factors de protecció. Els factors protectors faciliten aconseguir la salut integral de l'adolescent i les seves relacions amb la qualitat de vida, a més de fer que disminueixi la probabilitat del consum de substàncies. Els factors de protecció associats a l'àmbit personal poden ser la capacitat d'autonomia, independència, empatia, satisfacció pel que s'ha rebut, autoestima positiva, existència d'un projecte de vida, desenvolupament d'activitats sanes i realització d'exercici físic (Páramo, 2011).

Les famílies ocupen un lloc primordial quant al procés de reproducció de la col·lectivitat, no només física a través del naixement dels fills, sinó també cultural mitjançant la transmissió dels valors i actituds, normes i ideals d'una generació a una altra (Cid-Monckton i Pedrão, 2011). El paper educador de la família ha anat variant a mesura que ha anat evolucionant la societat, i la socialització dels fills continua sent una de les funcions fonamentals que ha de complir. Com assenyalen Jiménez, Musitu i Murgui (2008), la família és un escenari dominant en els processos de socialització primària, a més de ser l'àmbit en què es creen les aspiracions i models que s'inculquen als fills. És un lloc on els individus obtenen una gran part del seu benestar i satisfacció personal. Però també, com indiquen Landero, González, Estrada i Musitu (2009), a les famílies de vegades hi ha carències materials, absències emocionals i manca de valors.

També els factors protectors s'associen a l'àmbit familiar, com és el cas de les relacions sinceres i afectuoses entre els pares, el desenvolupament familiar en un ambient de respecte i col·laboració, la claredat i fermesa de les normes i la comunicació funcional (Musitu, Buelga, Lila i Cava, 2001). D'altra banda, també hi ha factors de risc associats a l'entorn familiar, com pot ser l'abandonament per part del pare o la mare, la separació de la parella i de la llar, l'absència de figures d'autoritat, els constants conflictes

familiars, l'escassa participació dels pares en la formació dels seus fills, desinterès sobre les activitats dels seus fills, pares i mares autoritaris i manca de límits (Páramo, 2011). Un clima familiar conflictiu, amb problemes de comunicació entre pares i fills, amb manca d'afecte i recolzament, s'associa amb dificultats emocionals i de desenvolupament, amb conductes de risc, incloses el consum de substàncies (Larrañaga, Yubero, Navarro i Sánchez, 2006). Això no obstant, és important destacar que sembla que existeix una relació bidireccional entre els problemes dels adolescents i el sistema familiar. En moltes ocasions, les dificultats en la comunicació familiar són tant l'origen com la conseqüència dels problemes dels seus membres. En aquest sentit, els problemes familiars, la manca d'afecte i de suport dels pares es pot relacionar amb problemes d'ajustament dels fills. Aquests problemes es poden convertir en estressors per als pares, tot agreujant el patró negatiu de la interacció social i creant relacions problemàtiques en els fills, així com actituds i comportaments propensos al consum de drogues (Estévez, Murgui, Musitu i Moreno, 2008).

Prevenició en família

Els adolescents desenvolupen una gran capacitat per incorporar i elaborar informació, a més de consolidar el seu sentit crític, motiu pel qual és el moment ideal per parlar de drogues. Com mostren Ruiz-Risueño, Ruiz-Juan i Zamarripa (2012), els pares i mares dels adolescents també han de reflexionar sobre les drogues per poder dur a terme després una tasca preventiva eficaç amb els seus fills, ja que els nois i les noies entenen l'adolescència com una època per gaudir de la vida i ser feliços. Moltes de les experiències es desenvolupen experimentant coses noves i comencen a tenir els primers contactes amb les drogues. Per tant, els pares han d'aprendre a influir en els fills i mirar d'ajudar-los a guanyar llibertat i autonomia perquè siguin responsables de les seves decisions, que sàpiguen què volen viure i què han d'evitar (Inglés, Estévez, Piqueras i Musitu, 2012).

Cal proporcionar pautes d'actuació a les famílies en la relació amb els seus fills, i així poder tractar les conductes de risc

Com indica la guia de La Caixa *Parlem de drogues*, cal parlar de drogues, evitant crear situacions dramàtiques innecessàries, i és important trobar un to senzill, raonable i directe, que sigui útil i efectiu per alertar dels riscos de les drogues. Per mirar de prevenir el consum de substàncies, la millor manera és tenir un coneixement real de les drogues, estar convençut de les seves conseqüències negatives i demostrar-ho amb l'exemple personal.

Per abordar les situacions de prevenició de consum des de l'educació social cal treballar en l'orientació i proporcionar pautes d'actuació a les famílies en la relació amb els seus fills, i així poder tractar les conductes de risc relacionades amb el consum de drogues. En aquest cas, la tasca de l'educador social passa per la comunicació i la disposició per acompanyar-los a aconseguir l'autonomia i la responsabilitat (Caride, 2002).

El nostre objectiu és proporcionar als adolescents i a les seves famílies uns recursos de lectura per potenciar la reflexió i el treball conjunt en la prevenció del consum de substàncies. Amb les activitats vinculades a les lectures es pretén potenciar la idea de risc associada al consum de drogues i la idea del consum controlat, destacant a més el paper de la família en la prevenció.

Presentem una selecció de lectures juvenils, totes elles de l'autor Jordi Sierra i Fabra, per treballar conjuntament amb pares i fills la temàtica de les drogues. S'ha construït una guia de lectures destinades principalment als pares i fills adolescents, tot i que també pot ser emprada per mediadors juvenils i familiars.

Les lectures de Jordi Sierra i Fabra

La relació entre joves i lectura se sol interpretar com una qüestió conflictiva. Molts dels nois i noies quan arriben a l'adolescència deixen de llegir, perquè perceben la lectura com una tasca que exigeix un esforç i els llibres ja no els són atractius. A més, sovint, aquests nois s'apropen a models de comportament arriscats, com és el consum de drogues. Tanmateix, la literatura pot acompanyar els adolescents mostrant-los camins i valors que poden seguir convidant-los a ampliar els seus punts de vista i els seus horitzons. La clau és saber combinar l'atractiu d'aquests arguments amb contextos propers a les seves vivències personals, juntament amb propostes literàriament estimulants que els plantegin reptes (Cortijo, 2010).

Per desenvolupar aquesta proposta hem seleccionat l'autor Jordi Sierra i Fabra, ja que és un dels principals escriptors actuals de literatura juvenil que tracta temes compromesos socialment i denuncia conflictes de la societat. Jordi Sierra i Fabra, escriptor i comentarista musical, ve néixer el 26 de juliol de 1947 a Barcelona. Va començar a escriure amb vuit anys i va acabar la seva primera novel·la amb només 12 anys, per després arribar a dirigir programes musicals a la ràdio, com Popular 1 i Disco Express. Més endavant va deixar aquestes activitats per dedicar-se completament a la literatura i als 25 anys va publicar el seu primer llibre. Des d'aleshores ha escrit per a nens, joves i adults, cultivant pràcticament tots els gèneres literaris: novel·la, poesia, relat, biografia, història, assaig, etc. La seva obra és molt àmplia, ha publicat més de quatre-cents llibres. La difusió de la seva obra queda expressada clarament en les xifres de vendes dels seus llibres, dels quals ha venut més de deu milions d'exemplars.

Jordi Sierra i Fabra es caracteritza per la passió amb la qual s'enfronta a les històries que ens explica. En els seus llargs viatges descobreix realitats molt variades que l'impressionen profundament, i s'adona que hi ha una tasca que l'està esperant i que ell pot explicar als joves lectors com viuen, què senten,

Presentem una selecció de lectures juvenils per treballar conjuntament amb pares i fills la temàtica de les drogues

La literatura pot acompanyar els adolescents mostrant-los camins i valors que poden ampliar els seus punts de vista i els seus horitzons

quins són els somnis i els problemes, al cap i a la fi, la realitat de la joventut. És un autor compromès totalment amb els joves, realitza la seva acció a través de la seva fundació a Espanya i a Medellín (Colòmbia).

Jordi Sierra i Fabra i la seva obra s'han convertit en un referent espanyol de la novel·la juvenil i han aconseguit un gran èxit entre els lectors adolescents. Tracta temes d'interès per als joves i les seves novel·les estan protagonitzades per personatges de les seves mateixes edats i circumstàncies. A més, reflecteix els seus mateixos problemes i ansietats i, fins i tot, reflecteixen la seva ideologia i la seva expressivitat, apropant de vegades el seu estil literari al propi argot juvenil (Ripoll, 2013).

Guia de selecció de lectures

La primera selecció va consistir en la revisió temàtica de les 140 obres juvenils de Jordi Sierra i Fabra; en la primera fase es van escollir 25 títols que tractaven el tema de les drogues en el seu argument. Finalment, cinc són les obres que constitueixen la guia elaborada perquè presenten en el seu desenvolupament tant la perspectiva dels fills com dels pares. Es desenvolupen activitats abans de la lectura, durant la lectura i després de la lectura. Les activitats es proposen potenciar la reflexió i el treball conjunt en la prevenció del consum de substàncies.

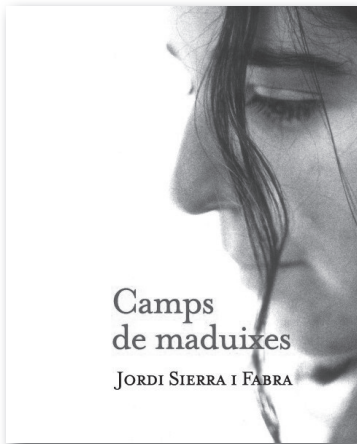
Implica un treball de dos mesos amb cada un dels textos proposats

Per a cada un dels llibres cal comptar amb prou temps per a la lectura del text i la programació de les reunions en què es realitzen les activitats. Es poden programar les reunions amb una freqüència quinzenal, cosa que implica un treball de dos mesos amb cada un dels textos proposats. En una primera sessió es presenta el llibre i es realitza l'activitat d'abans de la lectura. En les dues sessions següents es van realitzant les activitats proposades conforme avança la lectura del llibre. En la darrera sessió es proposa la narrativa. Per a cada una de les sessions hem de comptar amb el temps necessari per a l'intercanvi d'opinions entre pares i adolescents, s'estima que n'hi hauria prou amb 45 minuts.

Podem seleccionar des d'un o diversos llibres de lectura, en funció de les necessitats i els interessos del grup. Tanmateix, una intervenció puntual i aïllada no permetria aprofundir en els diferents aspectes de prevenció del consum de drogues. Entenem que es podria seleccionar una lectura i incloure-la dins d'un programa integral de prevenció de drogodependències, o realitzar-se com un programa complet d'intervenció familiar.

Cal anar realitzant l'avaluació continua basant-nos en les opinions dels participants, tant en la dels adolescents com en la dels seus pares; realitzant així els ajustaments necessaris que mantinguin la motivació cap a la lectura i les activitats proposades.

Camps de maduixes (Cruïlla)

El llibre explica la història de la Lluciana Salas. D'un dia per l'altre canvia la seva vida a causa del consum d'una pastilla d'èxtasi. Una nit la Lluciana va sortir amb els seus amics, els quals van pensar que per aguantar més temps de festa i passar-ho millor havien de prendre alguna cosa; el que no sabien era la situació que provocaria aquest fet. Després de consumir aquestes pastilles, la Lluciana rep un cop de calor i queda en estat de coma. Un cop a l'hospital, l'inspector Espinós interroga els amics de la Lluciana i ells descriuen com eren les pastilles que havien ingerit.

Els amics de la Lluciana juntament amb el seu xicot emprenen una recerca per trobar el noi que els va vendre les pastilles, per tal d'aconseguir-ne una i que els metges l'analitzin. Potser d'aquesta manera puguin salvar-li la vida a la Lluciana.

1. *Activitat abans de la lectura:*

El títol d'aquest llibre es basa en una cançó de John Lennon: "Strawberry fields forever". Per al grup dels Beatles els camps de maduixes poden arribar a ser eterns. Molts dels pares poden conèixer aquesta cançó, però els adolescents, no. Per això, en aquesta activitat el que es proposa és que els fills busquin la lletra de la cançó. També poden proposar ells una cançó actual o inventar-se-la.

Després de llegir el llibre es pot proposar als adolescents que reflexionin sobre la relació de la cançó amb la trama.

2. *Activitats durant la lectura:*

Activitat 1: A la pàgina 68 del llibre, Marià Zapata escriu l'article "Ballant amb la mort", fent referència al cas de la Lluciana. La publicació de l'article genera dues reaccions molt diferents. Es proposa que pares i fills mostrin el seu acord amb algun d'ells i que defensin la seva postura.

1. Marià Zapata és un periodista que no té ètica a l'hora d'exercir la seva professió, ja que posa els seus interessos per damunt de tot.
2. Marià Zapata actua bé, ja que és important que la gent s'assabenti de tot el que passa a la realitat dels adolescents, per poder evitar que d'altres pateixin la mateixa situació.

Activitat 2: El que es proposa en aquesta activitat és que els adolescents, juntament amb els pares, analitzin els comportaments dels diferents personatges que hi intervenen, per després poder comentar la part de responsabilitat que té cada un d'ells en aquesta situació. Finalment, també es pot comentar i crear un debat sobre si els personatges podrien haver evitat la situació de la Lluciana i de quina manera ho podrien haver fet.

3. *Activitat després de la lectura:*

Es proposa que inventin com creuen que pot ser un cap de setmana dels protagonistes uns mesos més tard. A més, es pot proposar també que busquin conjuntament noves fórmules en l'estil de vida dels adolescents.

Les noies de filferro (Ed. Alfaguara)

Al llibre les drogues estan presents en el món de les models, com a forma d'evasió davant l'exigència de la perfecció. El relat explica la història d'un periodista al qual se li encarrega la tasca d'investigar què li va passar a la Vània, antiga model desapareguda fa deu anys, després que les seves amigues Cyrille i Jess morissin d'una manera tràgica. La Cyrille se suïcida en saber que té la sida i la Jess mor a causa d'una sobredosi. La Vània entra en una clínica per tractar la seva anorèxia i en sortir, desapareix.

En Jon, el periodista, inicia la recerca endinsant-se en el món de la moda i en la vida que porten les models. Posteriorment, el periodista visita totes les persones properes a la Vània. A totes les entrevistes apareix el nom de Noraima Briezen, amiga i secretària personal de la Vània, però no hi dóna importància. Finalment, l'instint de periodista li permet descobrir la veritat.

Tot i que aquest llibre està més enfocat al gènere femení, no vol dir que no pugui despertar interès en els nois.

1. *Activitat abans de la lectura:*

Es proposa ensenyar la portada del llibre als participants, perquè n'analitzin les imatges i comentin quina relació creuen que pot tenir amb les drogues.

2. *Activitats durant la lectura:*

Activitat 1: A la pàgina 74 en Jon li diu a la Sofia: “L’èxit a qualsevol preu no val la pena, perquè sempre pagaràs més”. Partint d’aquesta frase es proposa comentar i entrar a debat entre els pares i fills, perquè expressin i mostrin els seus pensaments sobre què és l’èxit i com assolir-lo.

Activitat 2: El consum de drogues en el món de la moda és una pràctica freqüent, al qual es fa referència al llarg de tota la novel·la. En aquesta activitat es demanarà als nois que expressin els seus pensaments sobre si es pot arribar a ser un/a dels o de les millors models del món sense tenir la necessitat de consumir substàncies, o que si, al contrari, és necessari per arribar als llocs més alts. Després es passarà a contrastar el pensament dels pares amb el dels seus fills.

Activitat 3: Els pares de la Jess són molt estrictes i extremistes. En aquesta activitat es proposa que pares i fills comentin aquest comportament i reflexionin sobre les seves conseqüències. Posteriorment, es pot establir un diàleg sobre la percepció que tenen sobre els seus propis estils educatius.

3. *Activitat després de la lectura:*

Comentar que haurien estat possibles altres opcions per superar el problema, sense necessitat d’haver fingit la seva mort.

Sis històries al voltant d'en Màrius (Planeta & Oxford)

Aquesta novel·la relata la vida d'en Màrius. Això no obstant, el protagonista no és ell, sinó les sis persones que narren des dels seus punts de vista la vida d'en Màrius. Aquestes sis persones són: la mare (Teresa), el pare (Ernest), el germà gran (Gabriel), la germana gran (Alexandra), el millor amic (Coque) i la xicota (Paula).

Els protagonistes relaten que en Màrius és un nen consentit i que acostuma a sortir-se sempre amb la seva; a més d’avançar en una vida fàcil i sense compromisos fins que ell mateix, sent un adolescent, decideix escollir un camí difícil, perillós i arriscat, i cau en el món de les drogues.

1. *Activitat abans de la lectura:*

Abans de començar la lectura podem començar explicant-los que el protagonista del llibre, en Màrius, és un nen consentit que sempre acaba fent el que vol, i porta una vida fàcil i sense compromisos.

L'activitat que es proposa és que els adolescents i els seus pares s'imaginin com és la vida d'en Màrius i quines conseqüències pot tenir. El més interessant és comparar els punts de vista dels uns i dels altres.

2. *Activitats durant la lectura:*

Activitat 1: En un dels capítols veiem com en Coque, el millor amic d'en Màrius, consumeix cocaïna alguna vegada a la setmana, pensant que mentre controles les dosis no hi ha res de dolent. Tot seguit, aconseguix incitar en Màrius perquè les provi. Al cap d'un temps, en Màrius va començar a consumir diversos dies a la setmana. El que es proposa en aquesta activitat és que els adolescents i els pares exposin l'opinió que tenen sobre la relació d'en Coque i en Màrius.

Activitat 2: Per a la Teresa, en Màrius sempre va ser el seu fill predilecte, i l'Ernest sempre es va implicar molt en la seva feina i no va vigilar de prop la seva educació. Els seus germans, Gabriel i Alexandra, sempre van envejar el favoritisme que tenien els pares cap a en Màrius i, per això, no van tenir una relació afectiva propera a ell. Partint d'aquestes relacions familiars, es proposarà als adolescents i als seus pares que comentin entre ells si la vida d'en Màrius hauria canviat en el cas de tenir millors relacions amb cada un dels membres de la seva família.

3. *Activitat després de la lectura:*

Es proposa als pares i als adolescents que analitzin el comportament que té en Màrius a l'hora de mantenir-se aïllat davant del problema que té amb les drogues. Es tracta de reflexionar sobre la importància del suport dels amics i la família, i de la necessitat de demanar ajuda per enfrontar-se al problema de les drogues i no creure que és un conflicte senzill del qual un en pugui sortir de manera aïllada.

El mensajero del miedo

Aquesta història està centrada en tres personatges. El primer d'ells és l'Esteban, el protagonista principal, que és estudiant. El segon és el seu germà gran, l'Antonio, que entre setmana treballa de repartidor i els caps de setmana treballa venent droga per poder assegurar-li els estudis al seu germà; i la tercera és la Marga, la xicota de l'Esteban. L'Antonio i l'Esteban estan marcats per la mort de la seva mare i per la figura del seu pare, al qual veuen com una càrrega per la seva addicció a l'alcohol.

La Marga s'apropa a l'Esteban com a mitjà per arribar al seu germà Antonio, al qual responsabilitza de la mort del seu germà. L'Esteban no se n'assabenta fins que la Marga no li ho explica. A partir d'aquest moment tots dos comencen a investigar, i es veuen envoltats en tota una sèrie de relacions perilloses.

1. Activitat abans de la lectura:

L'Antonio és repartidor del Corte Inglés de dilluns a divendres, però el cap de setmana es converteix en "el repartidor/missatger de la por". Es proposa que comentin què pensen sobre aquesta denominació tenint en compte que el llibre tracta sobre l'accés a les drogues de disseny.

2. Activitats durant la lectura:

Activitat 1: L'Antonio i l'Esteban culpen el seu pare, pel fet de ser alcohòlic, de la mort de la seva mare. Sense entrar a valorar aquest aspecte de la història, es proposa a pares i fills que realitzin una relació de les conseqüències que comporta el consum excessiu d'alcohol. Seria també interessant valorar quina és la percepció social per a uns i altres de l'associació del lleure i el consum.

Activitat 2: L'Antonio s'estima més perdre una venda abans que forçar al consum. La pressió dels amics pot portar a comportaments de risc amb greus conseqüències per al futur. En l'adolescència els iguals adquireixen una gran rellevància i constitueixen el model a seguir. Es planteja a pares i adolescents que reflexionin sobre els models que ofereixen els amics i els mitjans de comunicació en el moment actual.

Seria interessant poder compartir les diferents perspectives que tenen pares i fills sobre el fenomen del *botellón*.

3. *Activitat després de la lectura:*

L'Ernesto, el cap de l'Antonio, afirma: "l'important és que els nostres joves cadells no deixin escapar l'oportunitat". Es proposa que els pares i els fills reflexionin sobre la diferència entre el no deixar escapar l'oportunitat a què es refereix l'Ernesto i el no deixar escapar l'oportunitat a la vida.

La balada del Siglo XXI (Ed. Gran Angular)

Explica la història de la Lorna, l'Àlex, en Brian i en Ian, uns adolescents desconeguts seleccionats per un ordinador per a formar un grup de rock perfecte, anomenat Siglo XXI. El grup seleccionat ha de tenir una mica de totes les característiques que van fer triomfar els grans grups de la música rock, per després passar a ser un dels millors grups durant els anys següents.

Posteriorment, una vegada que l'ordinador ha seleccionat aquests quatre adolescents, la companyia CEBSAW els posa en contacte i comencen a gravar el primer disc, però no sense abans signar un contracte molt estricte. L'acció transcorre entre estudis de gravacions i gires, a més de fer-se realitat els grans somnis dels seus integrants. Tanmateix, l'èxit, la fama i els diners els porta a moltes tensions, gires esgotadores i consum de substàncies que fan que els integrants del grup canviïn i s'autodestruïxin, a més d'acabar presoners de l'èxit i de la companyia discogràfica que els donava suport.

1. *Activitat abans de la lectura:*

Després de llegir el resum del llibre se'ls planteja l'anàlisi dels programes de televisió actuals en què els joves busquen l'èxit i la fama d'una manera fàcil. Es proposa comparar la perspectiva dels uns i dels altres i intentar analitzar quin ha estat el destí d'alguns dels seus protagonistes.

2. *Activitats durant la lectura:*

Activitat 1: En el llibre destaca que la companyia discogràfica només es preocupa per les vendes i els ingressos que poden obtenir, sense donar cap importància als problemes personals de cada un dels components. A

la nostra societat, moltes vegades l'esforç no es valora. Això és el que els va passar als components del Siglo XXI. Es proposa que reflexionin sobre en què s'haurien d'esforçar ells per aconseguir la meta que es determinin i com els seus pares poden reforçar-los i recolzar-los per arribar a obtenir l'èxit sense necessitat de buscar l'esforç en les drogues.

Activitat 2: En Brian viu rodejat de persones a les quals en un principi considera amics, però l'únic que els interessa és estar a prop seu per aprofitar-se de la seva situació econòmica i tenir més fàcil accés a les drogues. En Zack només es preocupa que estigui en condicions d'actuar als concerts. En el fons, tot i que envoltat de molta gent, està totalment sol i aïllat. A partir d'aquesta situació, es demana als adolescents i als pares que reflexionin sobre les seves relacions, la importància de tenir suports afectius i la superficialitat que pot implicar les relacions artificials basades en els interessos com els diners i les drogues.

3. *Activitat després de la lectura:*

Un vegada hem acabat el llibre, veiem com la fama i els diners poden portar al consum de drogues i a l'autodestrucció. Es proposa que indiquin com haurien pogut actuar per no tenir aquesta finalitat. També és molt important que cada un dels participants reflexioni sobre com celebren els seus èxits o els esdeveniments importants en la seva vida.

Conclusions

La prevenció significa anticipar-se a alguna cosa que pot succeir, o conèixer amb anticipació un dany i actuar per evitar-lo o reduir-lo. L'Informe Nacional sobre les Drogues (2012) assenyala que els adolescents es troben en un estat de risc davant el consum de substàncies. És important disposar de diferents alternatives per dur a terme la prevenció. Una d'elles pot ser la lectura.

Cal reclamar la figura de l'educador social en el camp dels comportaments de risc vinculats amb el consum de drogues. També és important començar a treballar des de l'inici de l'adolescència, que és quan comencen els consums, i amb una vinculació estreta amb la família. Creiem que el més interessant de la proposta presentada és donar espai conjuntament als pares i als adolescents perquè puguin conèixer els seus diferents punts de vista i escoltar les seves necessitats. Cal tenir en compte que els resultats que es puguin obtenir a partir dels recursos presentats en aquesta guia de prevenció dependran de les pròpies característiques dels participants. Alhora s'haurà de tenir en compte prèviament el comportament de consum dels adolescents participants.

El més interessant de la proposta presentada és donar espai conjuntament als pares i als adolescents perquè puguin conèixer els seus diferents punts de vista i escoltar les seves necessitats

La selecció de lectures de Jordi Sierra i Fabra, autor que se centra en la perspectiva dels joves, pot ajudar els pares a entendre la perspectiva dels seus fills. Amb tot, l'objectiu final no és només la comprensió dels diferents punts de vista, sinó buscar un punt de confluència entre ells que pugui traslladar-se a les decisions familiars. Igualment, es podrien ampliar els recursos tant pel que fa al nombre de llibres com en relació amb els diferents autors que han tractat el tema del consum de drogues en els joves i en la seva narrativa. També podria ser interessant fer un buidatge i una anàlisi de la publicació de les novel·les gràfiques, ja que es tracta d'un gènere literari de fàcil accés al lector i molt proper als adolescents, pel paper que hi desenvolupa la imatge.

María Cruz Carpintero Carpintero
 Graduada en Educació Social
 Universitat de Castella-La Manxa
 mariacruz.carpintero88@gmail.com

Bibliografia

Acevedo, C. (2012). *Interacción entre teoría, evaluación y tratamiento de los desórdenes emocionales en la adolescencia*. Universidad de La Sabana. Recuperat de <http://intellectum.unisabana.edu.co:8080/jspui/handle/10818/4618>

Becoña, E. (2007). "Bases psicológicas de la prevención del consumo de drogas". En: *Papeles del Psicólogo*, 28, 11-20.

Caride, J. A. (2002). "Construir la profesión: la Educación social como proyecto ético y tarea cívica". En: *Revista Universitaria*, 9, 91-125.

Cid-Monckton, P.; Pedrão, L. J. (2011). "Factores de riesgo de protección y familiares relacionados con el consumo de drogas en adolescentes". En: *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 19, 783-745.

Cortijo, E. (2010). *Adolescentes y lectura*. Recuperat de http://revista.universidaddepadres.es/index.php?option=com_content&view=article&id=393:los-adolescentes-y-la-lectura&catid=126:tribuhijos&Itemid=346

Estévez, E.; Murgui, S.; Musitu, G.; Moreno, D. (2008). "Clima familiar, clima escolar y satisfacción con la vida en adolescentes". En: *Revista Mexicana de Psicología*, 25(1), 119-128.

European Monitorin Centre for Drugs and Drug Addiction. (2012). *Informe Nacional 2012*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

García Blancas, A. (2002). *La influencia de la familia y el nivel de depresión hacia el consumo de drogas en los adolescentes de la ciudad de México*. México: Universidad Nacional Autónoma de México. Recuperat de http://www.uade.inpsiquiatria.edu.mx/tesis/tesis_alma_garcia.pdf

Inglés, C. J.; Estévez, E.; Piqueras, J. A.; Musitu, G. (2012). “Los conflictos padres-adolescentes”. En: L. M. Llavona; F. X. Méndez (Eds.), *Manual del Psicólogo de Familia* (pp. 85-97). Madrid: Pirámide.

Jiménez, T. I.; Musitu, G.; Murgui, S. (2008). “Funcionamiento familiar, autoestima y consumo de sustancias: un modelo de mediación”. En: *Journal of Clinic and Health Psychology*, 8(1), 139-151.

Landero, R.; González, M. T.; Estrada, B.; Musitu, G. (2009). *Estilos parentales y otros temas en la relación de padres y adolescentes*. México: Publicaciones de la Universidad Autónoma de Nuevo León.

Larrañaga, E.; Yubero, S.; Navarro, R.; Sánchez, M. C. (2006). “Factores sociales y educativos en el consumo de alcohol en jóvenes”. En: *Pedagogía Social, Revista Interuniversitaria*, 12-13, 17-31.

Martínez, I.; Salvador, T. (2001). *Catálogo de programas de prevención de drogodependencias*. Madrid: Agencia Antidroga.

Míguez, H.; Fernández, A. R.; Gordillo, M. E.; Casella, E.; Quinteros, R.; Mansilla, J. C. (2012). “Consulta de emergencia en niños y adolescentes por abuso de sustancias psicoactivas”. En: *Revista Salud Pública*, 16, 8-17.

Musitu, G.; Buelga, S.; Lila, M.; Cava, M. J. (2001). *Familia y adolescencia*. Madrid: Síntesis.

Obra Social Fundació La Caixa (2007). *Hablemos de drogas. Una realidad que debe tratarse en la escuela*. Barcelona: Fundació La Caixa.

Observatorio español sobre drogas (2009). *Informe 2009: Situación y tendencias de los problemas de drogas en España*. Madrid: Ministerio de Sanidad y Política Social.

Orcasita, L.; Uribe, A. (2010). “La importancia del apoyo social en el bienestar de los adolescentes”. En: *Revista Psychologia: Avances de la Disciplina*, 4(2), 69-82.

Páramo, M. A. (2011). “Factores de riesgo y factores de protección en la adolescencia: análisis de contenido a través de grupos de discusión”. En: *Revista Terapia Psicológica*, 29(1), 85-95.

Petrus, A. (1997). *Pedagogía Social*. Barcelona: Ariel.

Ripoll, A. (2013). *Jordi Sierra i Fabra: en el nombre de la vida*. Recuperat de http://suite101.net/article/jordi-sierra-i-fabra-en-el-nombre-de-la-vida-a23971#.U5sXPPI_tu8

Ruiz-Risueño, J.; Ruiz-Juan, F.; Zamarripa, J. (2012). “Alcohol y tabaco en adolescentes españoles y mexicanos y su relación con la actividad físico-deportiva y la familia”. En: *Revista Panamericana de Salud Pública*, 31(3), 211–220.

Taber, B. (2002). *Familia, adolescentes y jóvenes desde una perspectiva de derechos*. Buenos Aires: Unicef.

Torres, J. (2011). *La justicia curricular. El caballo de Troya de la cultura escolar*. Madrid: Morata.

Torres-Acosta, R. (2011). *Glosario de bioética*. La Habana: Ciencias Médicas.

